

**Ռ.Ն.ՍԱՐԻՆՅԱՆ
Վ.Լ.ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

**ՀԱՅ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄՏՔԻ
ԵՐԿՈՒ ԴԱՐԸ**

**Գիտական սագրական
հանրագիտարան**

I

Ա - Յ

ԵՐԵՎԱՆ

**ՀՀ ԳԱԱ «ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2017**

ՀՏԴ 330(479.25)(091):030 Երաշխավորված է հրատարակության ՀՀ ԳԱԱ
ԳՄԴ 65.02(5Յ)+92 Ս. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության
Ս 265 ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ

Սարինյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ.

Ս 265 Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտա-
կենսագրական հանրագիտարան: Երկու գրքով / Սա-
րինյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ., Եր.: «Գիտություն»
հրատ., 2017. – 464 էջ:

Սույն աշխատությունն արտացոլում է հայ տնտեսագետների
համայնքի հետազոտական պարագծերը՝ սկսած XIX դարի կե-
սերից: Որպես հանրագիտական տեղեկատու՝ օգտակար կարող է
լինել ոչ միայն տնտեսագիտական մշակույթի ներկայացուցիչների,
այլև հասարակության լայն շրջանների համար:

ՀՏԴ 330(479.25)(091):030
ԳՄԴ 65.02(5Յ)+92

ISBN 978-5-8080-1270-7

© ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, 2017թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՓՈԽԱՐԵՆ	7
ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ ՎԱՅՐԱՄ ԳԵՎՈՐԳԻ	9
ԱԴԱՄՅԱՆ ԼԵՎՈՆ ԻՎԱՆԻ	12
ԱԴՈՆՑ ԿԱՐԵՆ ՎԼԱԴԻԿԻ	15
ԱԴՈՆՑ ՄՈՒՇԵՂ ՅԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ	18
ԱԶՍՏՅԱՆ ՅԱՅԿ ՆԱՅԱՊԵՏԻ	22
ԱԶԳԱԼԴՈՎ (ԱԶԳԱԼԴՅԱՆ) ԳԱՐՐԻ ՅԱՅԿԻ	25
ԱԶՐՈՅԱՆՑ ԷՂՈՒԱՐԴ ԱՐՍԵՆԻ	29
ԱԹՈՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ ԼՈՒԿԱՇԻ	34
ԱԼԱՎԵՐԴՅԱՆ ԴԵՐԵՆԻԿ ՅԱԿՈԲԻ	38
ԱԼԶԻՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԱԼԲԵՐՏԻ	41
ԱԽԻՆՈՎ (ԱԽԻՆՅԱՆ) ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՏՈՒՇԻ	49
ԱՂԱՆԲԵԳՅԱՆ ԱԲԵԼ ԳՅՈՁԻ	51
ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ ՅՈՎՍԵՓ ԻՎԱՆԻ	59
ԱՃԵՄՕՂԼՈՒ ՏԱՐՈՆ	65
ԱՅՎԱԶՅԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ	73
ԱՆԱՆՅԱՆ ԼԱՎՐԵՆՏԻ ԶԱՔԱՐԻ	78
ԱՆԱՆՈՒՆ ԴԱՎԻԹ (ՏԵՐ– ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ)	81
ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐԱՄ ՅՄԱՅԱԿԻ	86
ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ ԱՐՇԱԿԻ	90
ԱՍԼԱՆՅԱՆ ԱՆՆԱ ԼԵՎՈՆԻ	94
ԱՍՏՎԱԾԱՏՈՒՐՈՎ ՎԼԱՍԵԿ ՍԵՂՈՎԿԻ	97
ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ ԱՎԱԳ ԲԱԽՇԻԻ	98
ԱՎԴԱԼԲԵԳՅԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍ ՅԱՅՐԱՊԵՏԻ	100
ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԻՇԽԱՆ ԱՐՏԱՇԻ	103
ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՍԵՐՅՈԺԱՅԻ	107
ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ ԱՎԵՏԻՔ ՄԿՐՏՈՒՄԻ	111
ԱՐՁՈՒՄԱՆՅԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ԱՂԱՖՈՆԻ	120
ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԳՐԻԳՈՐ ԵՐԵՄԻԱՅԻ	123
ԱՐՇԱԿՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ ՅԱՅԿԻ	129

ԲԱԳՐԱՏՅԱՆ ՀՐԱՆՏ ԱՐԱՐԱՏԻ	133
ԲԱԴԱԼՅԱՆ ՍՄԲԱՏ ԱԴԱԼՈՅԻ.....	140
ԲԱԴԴԱՍԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՒՇ ՎԱՅԱՆԻ	142
ԲԱԴԴԱՍԱՐՅԱՆ ՎԱՅՐԱՍ ՎԱԴԻՆԱԿԻ.....	144
ԲԱՅԱԴՅԱՆ ԱՇՈՏ ՀԱԿՈՔԻ.....	147
ԲԱՇԻՆՋԱԴՅԱՆ ՋԱԶԱՐԵ ԳԵՎՈՐԳԻ.....	152
ԲԵՆՈՒՆԻ ՀՄԱՅԱԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ	154
ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԿԵՆԻ	156
ԲՈՒԳԱՅԱՆ ԻԼՅԱ ՌՈՒԲԵՆԻ	163
ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ ՄԵՆՏՈՐ ԱԲՐԱՀԱՄԻ	167
ԳԱԼՈՅԱՆ ԴԻԱՆԱ ՌՈՒԲԵՐՏԻ.....	176
ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ ՎԱՐԴԳԵՍ ՌՈՒԲԵՆԻ	178
ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԱՇՈՏ ՄՈՒՇԵՂԻ	180
ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԱՄԻ.....	182
ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԱԼԲԵՐՏԻ.....	186
ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԱՅՎԱԶԻ.....	190
ԳՅՈՒՐՋՅԱՆ ԱՐԱ ՍՄԲԱՏԻ	193
ԳՈՍՑՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏ ԴՎԻՆԻ	198
ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԻ	201
ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԼԻԱՆԱ ՀԱՅԿԱԶԻ	203
ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ ԱՇՈՏԻ	205
ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԱՎԵՏԻՍԻ.....	207
ԳՈՒԼԱՆՅԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԳՐԻԳՈՐԻ.....	209
ԳՈՒԼԻՇԱՍԲԱՐՈՎ ԱՏԵՓԱՆ ԻՈՍԻՖԻ	212
ԴԱԴԱՅԱՆ ՎԼԱԴԻՍԼԱՎ ՍՈՒՐԵՆԻ.....	219
ԴԱՆԻԼՈՎ-ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ ՎԻԿՏՈՐ ԻՎԱՆԻ	224
ԴԱՎՈՅԱՆ ՍԱՄՍՈՆ ԱՇՈՏԻ	231
ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ՌԱԶՄԻԿԻ	234
ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆԱԿ ՎԱԴԱՐՇԱԿԻ	236
ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ ԳՐԻՇԱ ՍԱՐԻԲԵԿԻ.....	241

ԵԳԱՆՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԻԿՈԼԱՅԻ	243
ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՅՈՎԱԵՓԻ	246
ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՆԻ	254
ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԱՇՈՏԻ	257
ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ՍՈՂՈՍՈՆ ԱՂԱՄԻ	262
ԵՐՁՆԿՅԱՆ ԲԱԳՐԱՏ ՅԱՅԿԻ	270
ԵՐԻՑՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԴԱՎԹԻ.....	274
ԶԱՎԱՐՅԱՆ ՍԻՄՈՆ ՄԵԼԻՔԻ.....	278
ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏ ԵՂԻՇԵԻ.....	283
ԶՈՐԱՅԱՆ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՄԿՐՏՉԻ	286
ԶՈՐՅԱՆ ՅԱԿՈԲ ՆՇԱՆԻ	291
ԶՈՒՐԱԲՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ ՇԱՐԲԱԹԻ.....	294
ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ ԶՈՅԱ ԱՂՎԱՆԻ	297
ԹԱՎԱԴՅԱՆ ԱՇՈՏ ԱՂԱՍՈՒ	300
ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ ՌԱՖԱՅԵԼԻ.....	305
ԹՈՐՈՅԱՆ ՎԱՍԱԿ ՅՈՎՅԱՆՆԵՍԻ	310
ԹՈՐՈՍՅԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԵՐՁԱՆԻԿԻ.....	314
ԹՈՐՈՍՅԱՆ ԹՈՐՈՍ ՇԱՅԵՆԻ	317
ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՅՈՎՅԱՆՆԵՍ ԵՐԱՆՈՍԻ	320
ԻՇԽԱՆՅԱՆ ԲԱԽՇԻ ԶԱՔԱՐԲԵԿԻ.....	322
ԼԻՍԻՑԻԱՆ ՆԱԶԵԼԻ ՍՏԵՓԱՆԻ	330
ԽԱՆԻԿՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԳՈՒՐԳԵՆԻ	332
ԽԱԶԱՏՈՒՐՈՎ ՏԻԳՐԱՆ ՍԵՐԳԵՅԻ	334
ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ ԿԱՐՈ ՅԱԿՈԲԻ	340
ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ ՅԱՅԿ ԵՐՎԱՆԴԻ	341
ԽԼՂԱԹՅԱՆ ՎԱՐԱԶԴԱՏ ԵՐԵՄԻ	344
ԽՈԶԱԲԵԿՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԵՂԻՇԻ.....	347
ԽՈՐԱՍԱՆՅԱՆ ԳՈՒՐԳԵՆ ԱՐՍԵՆԱԿԻ	352
ԽՈՒՐՇՈՒԴՅԱՆ ԿՈՐՅՈՒՆ ՆԻԿՈԼԱՅԻ	355

ԾՊԼԵՑՅԱՆ ՀՐԱՉՅԱ ՍԵՐՁԵՅԻ	358
ԿԱԶՈՒՄՈՎ ՀՐԱՉՅԱ ԲԱԳՐԱՏԻ	361
ԿԱԼԵՆԶՅԱՆ ՍԵՐՁԵՅ ՕՐԱՆԻ	362
ԿԱՐԱԳԵՂՈՎ ՌԱՅՄՈՆԴ ԳԱՐԵԳԻՆԻ	366
ԿԱՐԱԳՅԱՆ ԿԱՐՊԻՍ ՊՈՂՈՍԻ	370
ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ	372
ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՎԻԼՅԵԼՄԻ	375
ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԱՐՄԵՆԻ	380
ԿԱՐԹԻԿՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ	383
ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ ԱՆՈՒՇԱԿԱՆ ՍԱՐԻԲԵԿԻ	385
ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻՇԻ	389
ԿՈՍՏԱՆՅԱՆ ՍԵՐՅՈԺԱ (ՍԵՐՁԵՅ) ԼԱՎՐԵՆՏԻԻ	392
ԿՈՍՏԱՆՅԱՆ ՎՈՒՄ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ	395
ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՆԵՐՍԻԿԻ	397
ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԱՐՄԵՆ ԱՇՄԱՏԻ	402
ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԼԵՈՆԻԴ ՍԱՄՍՈՆԻ	405
ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆ ՍԵՐՁԵՅԻ	407
ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ ԱՐՄԵՆԻ	413
ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԿԱՐԱՊԵՏԻ	415
ՀԱՅՐՈՒՄՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ	417
ՀԱՅՐՈՒՄՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ԳԵՎՈՐԳԻ	419
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԳԱԳԻԿ ԳԱՐՈՒՇԻ	422
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԳԱՐՈՒՇ ՍՈՂՈՍՈՆԻ	429
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ	431
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՀՈՎԱԿԻՄԻ	436
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱՐԼԵՆԻ	438
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐԻ	440
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԼԻՊԱՐԻՏԻ	446
ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ ԻՐԻՆԱ ՌՈՒԲԵՆԻ	458
ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ԱԲԳԱՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ	461